

4829

۱۵۰۰

۱

۴۳۲

مسماوات

بسم الله الرحمن الرحيم

www.ketab.ir

پورامینی، محمدباقر: ۱۳۴۷ -	سرشناسه:
در آستان هشتمین خورشید: تاریخ زندگانی، علوم و معارف امام رضا علیه السلام / محمدباقر پورامینی	عنوان و نام پدیدآور:
به کوشش: نعمت‌الله فیروزی؛ نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها،	
معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی.	
قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۷.	مشخصات نشر:
۴۳۲ ص.	مشخصات ظاهری:
4-197-441-600-978	شابک:
مجموعه تاریخ تمدن اسلامی: ۶۶	فروست:
فیبا	وضعیت فهرست نویسی:
تاریخ زندگانی، علوم و معارف امام رضا علیه السلام	عنوانی دیگر:
علی بن موسی، امام هشتم، ۲۰۳ - ۱۵۳ ق	موضوع:
علی بن موسی، امام هشتم، ۲۰۳ - ۱۵۳ ق - فضایل	موضوع:
Ali ibn Musa, Imam VIII - Virtues	
علی بن موسی، امام هشتم، ۲۰۳ - ۱۵۳ ق - نظر اهل سنت	موضوع:
Ali ibn Musa, Imam VIII - Views of sunnites	
فیروزی، نعمت‌الله، ۱۴۶۴ - گردآورنده	شناسه افزوده:
نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	شناسه افزوده:
دانشگاه معارف اسلامی، معاونت پژوهشی	شناسه افزوده:
نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف	شناسه افزوده:
B ۱۳۹۷ ۸۷۵۴ پ/۴۷	رده بندی کنگره:
۲۹۷/۹۵۷	رده بندی دیویی:
۵۲۹۱۱۴۱	شماره کتاب شناسی ملی:

استاد محترم و دانشجوی عزیز

خواهشمند است با ارائه دیدگاه‌های خود ما را در رفع نواقص و ارتقای کتاب یاری بخشید.

شماره تلفن گروه «تاریخ و تمدن اسلامی»: ۰۲۵-۳۲۱۱۰۲۳۴

صندوق پستی: ۶۱۷۳-۳۷۱۵۵

پست الکترونیکی: tarikhi@maaref.ac.ir

در آستان هشتمین خورشید؛

تاریخ: زندگانی، علوم و معارف امام رضا (ع)

حجت الاسلام والمسلمین محمد باقر پورامینی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

به کوشش: نعمت الله فیروزی

مجموعه تاریخ و تمدن اسلامی

۶۶

در آستان هشتمین خورشید؛ تاریخ زندگانی، علوم و معارف امام رضا (ع)

نویسنده: محمدباقر پورامینی

معاونت: نعمت‌الله فیروزی

نهاد نمایندگی، مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی

بازبین‌نهایی: سید سعید روحانی / طراح جلد: سید علی روحانی

حروفچین: اعظم یحیی / صفحه‌آرا: سعید نائینی

ناشر: دفتر نشر معارف / ثبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / قیمت: ۶۸۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۱-۱۹۷-۴

کلیه حقوق محفوظ است

مراکز پخش:

مدیریت پخش دفتر نشر معارف: قم، خیابان شهدا، کوچه ۳۲، شماره ۳، تلفن و نمابر: ۳۷۷۲۰۰۴

اراک: ۰۸۶-۳۲۲۲۹۰۳۸ ■ ارومیه: ۰۴۴-۳۲۲۵۴۶۴۱ ■ اصفهان: ۰۳۱-۳۲۳۵۱۳۴۱ ■ اهواز: ۰۶۱-۳۲۱۳۸۰۰۰

تهران: ۰۲۱-۸۸۹۱۱۲۱۲ ■ خرم‌آباد: ۰۶۶-۳۲۲۲۲۳۷۱ ■ رشت: ۰۱۳-۳۲۳۳۴۵۶۹ ■ زنجان: ۰۲۴-۳۲۳۶۶۰۲۵

ایلام: ۰۹۱۰۷۷۵۵۱۸۸ ■ بجنورد: ۰۵۸-۳۲۲۱۲۲۸۳ ■ بندرعباس: ۰۷۶-۳۳۶۱۷۵۵۷ ■ بیرجند: ۰۵۶-۳۲۲۲۴۱۷۹

ساری: ۰۱۱-۳۲۲۵۳۰۲۰ ■ شهرکرد: ۰۳۸-۳۲۲۴۳۲۲۲ ■ شیراز: ۰۷۱-۳۲۳۴۴۶۱۴ ■ قزوین: ۰۲۸-۳۳۲۴۰۰۷۶

قم: ۰۲۵-۳۷۷۳۵۴۵۱ ■ کرج: ۰۲۶-۳۴۴۳۵۲۹۰ ■ کرمان: ۰۳۴-۳۲۲۳۱۴۶۶ ■ کرمانشاه: ۰۸۳-۳۷۲۳۸۴۱۱

گرگان: ۰۱۷-۳۲۲۳۷۸۸۰ ■ مشهد: ۰۵۱-۳۲۲۲۰۱۱۹ ■ یاسوج: ۰۹۱۰۷۷۵۵۱۸۵ ■ یزد: ۰۳۵-۳۶۲۳۰۳۳۱

نشانی الکترونیکی: E-mail: info@ketabroom.ir؛ پایگاه اینترنتی: www.ketabroom.ir

سخن آغازین

دوران امامت امام رضا (ع) (۲۰۳ - ۱۸۳ ق) علاوه بر آنکه از ساحت‌های اعتقادی و فرهنگی، دورانی کم‌نظیر و بلکه بی‌نظیر است، از جهت سیاسی نیز دورانی ویژه به حساب می‌آید. پیشنهاد ولایت عهدی به حضرت، حضور در ایران، فراوانی مناظره‌ها، مواجهه با فرقه انحرافی واقفیه و فراوانی تحریک‌های علویان در آخرین سال‌های امامت آن حضرت و ... از جمله مواردی است که به اهمیت این دوران می‌افزاید.

هجرت و حضور امام رضا (ع) در ایران به لحاظ تأثیر عمیق و ماندگارش در حیات اعتقادی شیعیان نقطه عطفی به‌شمار می‌رود، و درست از همین رو، نیازمند حجم عظیمی از فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی برای بازنمایی این رخداد عظیم است. گذشت زمان نه تنها از اهمیت بحث در این موضوع نکاسته، بلکه بر آن افزوده است، هم‌اکنون که بیش از دوازده قرن از شهادت امام رضا (ع) می‌گذرد آستان ملائک پاسبان آن امام همام همچنان نقطه اتکای جامعه شیعی و کعبه آمال و قبله نیاز مردم این آب و خاک و بسیاری از ارادتمندان آن حضرت در دیگر کشورهاست. بارگاه با عظمتش در طول تاریخ و کشاکش‌های پر آشوب، کانون توجه عاشقان اهل بیت (ع) بوده و کشتی طوفان میهن ما را از گرداب سقوط و پریشانی نجات داده است و در بحران‌ها و بروز فتنه‌ها ملت ایران را راهنمایی کرده است.

هدف از تهیه چنین جستاری تبیین صحیح و روان حیات و معارف رضوی است. یک نکته اساسی در خور یادکرد این است که اساساً تبیین عمیق پژوهشی حیات و معارف امام رضا (ع) مطمئن نظر نگارنده محترم در این اثر نبوده است بلکه تلاش شده است با تکیه بر منابع اصیل مهم‌ترین سؤالات در سیره و زندگی و معارف امام رضا (ع) پاسخ داده شود. استفاده از گفتار

عاری از ابهام، ابهام و غموض شرط لازم آگاهاندن مردم از حقایق و رسوخ دادن باورهای رضوی به ذهن و ضمیر آنان است. یک اندیشمند و پژوهشگر در حوزه مطالعات دینی، در عین حفظ اصالت و عمق هر رأی و فکر، می تواند آن را به واضح ترین صورت ممکن، یعنی با نزدیک ترین بیان به مرتبه فهم توده مردم، به مخاطبان خود انتقال دهد. آن سان که ملاحظه می گردد؛ کاربرست پرسش و پاسخ برای تبیین هرچه بهتر مطالب در ذهن مخاطب است.

«در آستان هشتمین خورشید» هدیه ای است خرد به پیشگاه معارف سترگ رضوی و گامی است کوچک در راهی بزرگ تا به خوبی شناخته و پیروی شود.

در پایان ضمن تشکر از نگارنده محترم حجت الاسلام والمسلمین **محمد باقر پورامینی** که کتاب حاضر به جامه دانش ایشان فراهم آمده؛ از فاضل ارجمند جناب آقای **دکتر نعمت الله فیروزی**، مدیر گروه معارف اسلامی دانشگاه بین المللی امام رضا (ع) که در ساختار بندی و پی ریزی انتشار این اثر نقشی اساسی داشتند سپاسگزاریم.

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی و دانشگاه بین المللی امام رضا (ع) با انتشار مشترک این اثر، قدردان حمایت حجت الاسلام دکتر امیر محسن عرفان مدیر گروه پژوهشی تاریخ و تمدن اسلامی و جناب آقای دکتر سید روح الله پرهیزکاری دبیر محترم گروه که در سامان یابی این پژوهش سهیم بودند، و نیز جناب آقای علی هاشمی، مدیر تولیدات فرهنگی حرم مطهر امام رضا (ع) که اجازه نشر دوباره این اثر را مهیا ساختند، است.

در اینجا سزایست از جناب آقای سید سعید روحانی مدیر محترم امور پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی که فروگذار هیچ تلاشی در راستای ارتقای کیفی اثر نبود و همکاران محترم ایشان که جامه نشر بر این اثر پوشانند صمیمانه تشکر کنیم.

امید است انتشار این اثر، گام نخست برای ارائه آثاری دیگر به شکلی کامل تر باشد. به هر روی، نظر به اینکه این تجربه در عرصه تبلیغ معارف رضوی است و از سویی دیگر نیازمند شدید خوانان دوراندیش است تدوین چنین مجموعه هایی نیازمند نگاه تیزبین همه خوانندگان برقرار است.

دانشگاه معارف اسلامی

و دانشگاه بین المللی امام رضا (ع)

فهرست مطالب

۱۹	قطعه‌ای از بهشت
۲۰	در حریم رضوان الهی

بخش اول: وصف آفتاب؛ ولادت تا شهادت امام رضا علیه السلام

(۲۵-۱۲)

۲۷	درآمد
۲۹	فصل اول: ولادت و زمان و مکان
۳۰	۱. لحظه ولادت
۳۰	۲. کنیه
۳۱	۳. نام و القاب
۳۱	یک. لقب رضا
۳۳	دو. لقب عالم آل محمد صلی الله علیه و آله
۳۳	سه. لقب ضامن آهو
۳۵	چهار. لقب قبله هفتم
۳۶	پنج. لقب غریب الغربا
۳۸	۴. شمایل و سیمای حضرت ثامن الحجج علیه السلام
۳۹	۵. نقش خاتم و انگشتری امام رضا علیه السلام
۴۰	۶. روز شمار

فصل دوم: خاندان

۴۱	۱. نگاهی اجمالی به زندگانی امام موسی کاظم علیه السلام
۴۱	۲. شخصیت مادر

۴۳.....	۳. جد امام رضا علیه السلام ، امام صادق علیه السلام
۴۳.....	۴. همسر امام رضا علیه السلام
۴۴.....	۵. فرزندان امام رضا علیه السلام
۴۵.....	۶. برادران
۴۶.....	یک. شاه چراغ
۴۸.....	دو. قاسم علیه السلام
۴۹.....	۷. خواهران
۵۰.....	حضرت معصومه علیها السلام
۵۲.....	۸. عموهای امام
۵۵.....	فصل سوم: روزهای حجاز
۵۵.....	۱. زندگی امام رضا علیه السلام در مدینه
۵۸.....	۲. سفر امام رضا علیه السلام به عراق
۵۹.....	۳. سفر امام به مکه
۶۳.....	فصل چهارم: سفر به ایران
۶۳.....	۱. سفر اجباری
۶۴.....	۲. سفر بدون اهل بیت
۶۵.....	۳. مسیر اصلی حرکت امام به مرو
۶۶.....	۴. نشانه‌ها و مقام‌ها در ایران
۶۷.....	۵. ورود امام رضا علیه السلام به قم
۶۸.....	۶. منزلگاه‌های توقف امام
۶۸.....	یک. مکه
۶۹.....	دو. قادسیه
۶۹.....	سه. نجاج بصره
۷۰.....	چهار. اهواز
۷۰.....	پنج. پل اربق
۷۰.....	شش. کویر
۷۱.....	هفت. نیشابور
۷۲.....	هشت. ده سرخ
۷۲.....	نُه. رباط سعد
۷۳.....	ده. سناباذ
۷۳.....	یازده. سرخس

فصل پنجم: روزهای خراسان..... ۷۵

۱. حضور امام رضا علیه السلام در مرو..... ۷۵
۲. محل سکونت امام..... ۷۶
۳. ارتباط مردم با امام..... ۷۷
۴. واکنش عباسیان به حضور امام..... ۷۸
۵. ربانی و مزدوری..... ۸۰
۶. حبس در سرخس..... ۸۰
۷. روزهای پایانی..... ۸۱

فصل ششم: شهادت امام رضا علیه السلام..... ۸۳

۱. علت شهادت..... ۸۳
۲. شیوه شهادت امام..... ۸۵
۳. نقش مأمون در شهادت امام..... ۸۶
۴. نظر علمای اهل سنت درباره شیوه شهادت امام..... ۸۷
- یک. مسمومیت به دست عباسیان..... ۸۷
- دو. مسمومیت توسط مأمون..... ۸۸
- سه. مسمومیت به فرمان مأمون..... ۸۸
- چهار. مرگ ناگهانی حضرت به سبب خوردن انگور..... ۸۸
۵. عادی جلوه دادن شهادت امام علیه السلام..... ۸۹
۶. دوران بیماری امام..... ۹۱
۷. تاریخ شهادت..... ۹۲
۸. سن امام رضا علیه السلام در زمان شهادت..... ۹۳
۹. مکان شهادت..... ۹۳
۱۰. تشییع پیکر امام رضا علیه السلام..... ۹۴
۱۱. مرقد مطهر امام رضا علیه السلام..... ۹۵
۱۲. هم‌جواری مرقد امام با قبر هاورن..... ۹۶

فصل هفتم: نگاه‌ها و دیدگاه‌های اهل سنت درباره امام رضا علیه السلام..... ۹۹

۱. جامع‌ترین اثر شیعی درباره زندگی امام رضا علیه السلام..... ۹۹
۲. جایگاه امام هشتم در نگاه اهل سنت..... ۱۰۰
۳. محدودیت اهل سنت در نشر فضایل اهل بیت علیهم السلام..... ۱۰۲
۴. سیره امام رضا علیه السلام در متون اهل تسنن..... ۱۰۴
۵. برای مطالعه بیشتر..... ۱۰۶

- ۱۰۶..... یک. آثار مستقل
- ۱۱۰..... دو. آثار عمومی

بخش دوم: بیست سال امامت؛ نگاهی به دوران امامت و رهبری امام رضا (ع)

(۱۹۰ - ۱۱۳)

- ۱۱۵..... درآمد
- ۱۱۷..... فصل اول: آغاز امامت
- ۱۱۷..... ۱. آغاز امامت و مدت آن
- ۱۱۸..... ۲. وضعیت تشیع در آغاز امامت
- ۱۱۸..... ۳. هنمونی امام هفتم
- ۱۱۹..... یک ایجاد دغدغه برای شناخت امام
- ۱۲۰..... دو. تصریح به جانشینی، هم‌پایان ماجرای غدیر
- ۱۲۰..... سه. گواه گرفتن یاران
- ۱۲۰..... چهار. ارسال نامه
- ۱۲۱..... ۴. وصیت امام هفتم
- ۱۲۱..... ۵. شیوه وصیت
- ۱۲۳..... ۶. واکنش‌های عوام و خواص و برخی رزمه‌های مخالفت
- ۱۲۴..... ۷. واکنش علویان
- ۱۲۷..... فصل دوم: مقام امامت
- ۱۲۷..... ۱. منزلت و جایگاه الهی امام
- ۱۳۰..... ۲. حجت خدا
- ۱۳۱..... ۳. اطاعت از امام
- ۱۳۲..... ۴. ولی امر
- ۱۳۳..... ۵. امین الله
- ۱۳۴..... ۶. ذوالقربی
- ۱۳۵..... ۷. وارثان کتاب الهی
- ۱۳۶..... ۸. اهل ذکر
- ۱۳۷..... ۹. گواه اعمال
- ۱۳۸..... ۱۰. امام انس و جن
- ۱۳۹..... ۱۱. گستره علم
- ۱۴۰..... ۱۲. علم غیب

۱۴۲.....	۱۳. چزایی خوردن میوه مسموم
۱۴۵.....	۱۴. آگاهی به زبان‌های گوناگون

فصل سوم: مکتب امامت..... ۱۴۹

۱۴۹.....	۱. نقش امام رضا(ع) در هدایت مردم و تبیین اسلام و دین راستین
۱۵۰.....	۲. مکتب مخالف
۱۵۲.....	۳. محورهای کلی عقاید شیعه در نگاه امام رضا(ع)
۱۵۳.....	یک خدا
۱۵۳.....	دو نبوت
۱۵۳.....	سه کتاب الهی
۱۵۳.....	چهار امامت
۱۵۴.....	پنج عدل
۱۵۴.....	شش معاد
۱۵۵.....	۴. میراث امام رضا(ع) درباره اخلاق و احکام
۱۵۵.....	یک اخلاق
۱۵۵.....	دو احکام
۱۵۷.....	۵. تولد و تبرا

فصل چهارم: سیرت امامت..... ۱۵۹

۱۵۹.....	پدر امت
۱۶۰.....	یک سلطه بر دل‌ها
۱۶۲.....	دو هدایت مردم
۱۶۳.....	سه معاشرت کریمانه
۱۶۴.....	چهار سلامت یاران
۱۶۵.....	پنج توجه به مشکلات یاران
۱۶۷.....	شش تکریم بزرگان

فصل پنجم: امامت و خط انحراف..... ۱۶۹

۱۶۹.....	فرقه‌های انحرافی دوره امام رضا(ع)
۱۶۹.....	یک واقفیه
۱۷۱.....	دو غلات
۱۷۲.....	سه صوفیه
۱۷۳.....	چهار خوارج

۱۷۵.....	فصل ششم: امامت و فردای امت
۱۷۵.....	۱. امام جواد علیه السلام در حیات پدر
۱۷۶.....	۲. رابطه عاطفی امام و فرزند
۱۷۷.....	۳. زمزمه‌های مخالفت قبل از ولادت فرزند
۱۷۸.....	۴. واکنش‌ها در برابر خردی سن امام نهم
۱۷۹.....	۵. چگونگی دفاع از امامت امام نهم علیه السلام
۱۸۰.....	۶. یادکرد امام قبل، از امام بعد
۱۸۲.....	۷. ثامن الحجج
۱۸۳.....	۸. ابناءالرضا
۱۸۴.....	۹. امام زمان علیه السلام در نگاه امام رضا علیه السلام
۱۸۵.....	۱۰. بلند شدن امام رضا علیه السلام با شنیدن نام قائم علیه السلام
۱۸۷.....	۱۱. امام رضا علیه السلام و وقت ظهور
۱۸۹.....	۱۲. فضیلت انظار در نگاه امام رضا علیه السلام

بخش سوم: حیات علمی؛ دانش و دانش‌گستری امام رضا علیه السلام

(۱۹۱-۲۵۶)

۱۹۳.....	درآمد
۱۹۵.....	فصل اول: سیمای علمی عالم آل محمد صلی الله علیه و آله
۱۹۵.....	۱. شخصیت و جایگاه علمی امام رضا علیه السلام
۱۹۶.....	۲. فراوانی احادیث امام هشتم
۱۹۷.....	۳. پاسخ به پرسش‌ها
۱۹۸.....	۴. استناد امام به پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله
۱۹۹.....	۵. نشاط علمی
۲۰۰.....	۶. عالمان سنی در محفل علمی امام علیه السلام
۲۰۱.....	۷. پاسخ‌های مکتوب امام رضا علیه السلام
۲۰۳.....	فصل دوم: گستره میراث علمی
۲۰۳.....	۱. روایات تفسیری
۲۰۴.....	یک. بیان معنا و مصداق آیات
۲۰۴.....	دو. بیان مفاد آیات
۲۰۵.....	سه. بیان تأویل

۲۰۵	چهار. استدلال و احتجاج به آیات.....
۲۰۵	۲. علم به رموز قرآن.....
۲۰۷	۳. اعجاز علمی قرآن در سخنان امام رضا(ع).....
۲۰۸	۴. حکمت احکام در نگاه امام رضا(ع).....
۲۱۰	۵. فهم حدیث.....
۲۱۲	۶. مباحث کلامی.....
۲۱۵	فصل سوم. مناظرات علمی امام رضا(ع).....
۲۱۵	۱. برپایی مناظره.....
۲۱۶	۲. ورود در مناظره ها.....
۲۲۰	۳. مناظره امام رضا(ع) با برخی علما و اندیشمندان ادیان مختلف جهان.....
۲۲۰	یک. مناظره با جانشین مسیحی.....
۲۲۶	دو. مناظره امام با دانشمند یهودی.....
۲۲۹	سه. مناظره امام با بزرگ زشتیان.....
۲۳۱	۴. سبک و شیوه مناظره امام رضا(ع) با دیگران.....
۲۳۱	یک. میدان دادن به طرف مقابل.....
۲۳۲	دو. رعایت انصاف.....
۲۳۲	سه. استفاده از مقبولات خصم.....
۲۳۲	چهار. استفاده از شیوه جدل.....
۲۳۳	پنج. مشخص کردن طرف مقابل.....
۲۳۳	شش. قانع کردن طرف مخالف.....
۲۳۵	فصل چهارم: آثار مکتوب.....
۲۳۵	نام و تعداد آثار.....
۲۳۵	۱. الرسالة الذهبية فی حفظ صحة المزاج و تدبیره بالأغذية والأشربة والأدوی.....
۲۳۸	۲. رسالة فی جوامع الشریعة.....
۲۳۹	۳. صحیفه الرضا(ع).....
۲۴۰	۴. فقه الرضا(ع).....
۲۴۳	فصل پنجم: حدیث سلسله الذهب.....
۲۴۳	۱. سلسله الذهب در نیشابور.....
۲۴۵	۲. جایگاه حدیث سلسله الذهب نزد اهل سنت.....
۲۴۶	۳. بزرگان نیشابور.....
۲۴۷	۴. آثار شگرف حدیث.....

۲۴۹.....	فصل ششم: دانش و دانشمندی
۲۴۹.....	۱. گمشده مؤمن
۲۵۱.....	۲. گستره علوم
۲۵۲.....	۳. ثبت علم
۲۵۳.....	۴. جایگاه پرسش و پاسخ
۲۵۴.....	۵. جایگاه عالمان
۲۵۵.....	۶. اوقات علم و دانش اندوزی

بخش چهارم: سلوک سیاسی؛ سیره سیاسی و مدیریتی امام رضا(ع)

(۲۹۴ - ۲۵۷)

۲۵۹.....	در مد
۲۶۱.....	فصل اول: عصر عباسیان
۲۶۱.....	۱. خلفای معاصر امام رضا(ع)
۲۶۲.....	۲. عصر هارون
۲۶۳.....	یک. واکنش هارون در برابر امامت امام رضا(ع)
۲۶۴.....	دو. آزادی نسبی
۲۶۶.....	سه. یورش به خانه امام رضا(ع)
۲۶۷.....	۳. دوران کوتاه خلافت امین
۲۶۸.....	۴. آغاز خلافت مأمون
۲۷۰.....	۵. ادعای تشیع مأمون
۲۷۱.....	۶. خدعه عباسیان برای محو علویان
۲۷۳.....	۷. امام و قیام‌های علویان
۲۷۷.....	فصل دوم: در گذر ولایتعهدی
۲۷۷.....	۱. انگیزه مأمون از واگذاری قدرت
۲۷۷.....	یک. رویه‌های ماجرا
۲۷۸.....	دو. لایه‌های ماجرا
۲۸۲.....	۲. پیشنهاد خلافت
۲۸۳.....	۳. راز نپذیرفتن خلافت
۲۸۴.....	۴. علت خودداری امام از پذیرش ولیعهدی در بدو پیشنهاد
۲۸۴.....	۵. راز پذیرش ولایتعهدی
۲۸۶.....	۶. محاکمه جریان حاکم سیاسی

۲۸۷	۷. اجبار در پذیرش.....
۲۸۹	۸. شروط امام برای پذیرش ولایتعهدی.....
۲۹۰	۹. شهادت؛ برتر از پذیرش ولایتعهدی.....
۲۹۲	۱۰. تاریخ ولایتعهدی امام هشتم.....
۲۹۳	۱۱. ثمرات حضور امام رضا علیه السلام

بخش پنجم: سبک زندگی؛ منشور زندگی درمنظر امام رضا علیه السلام

(۲۹۵- ۳۶۴)

۲۹۷	درآمد.....
۲۹۹	فصل اول: سبک زندگی معیار.....
۲۹۹	۱. مفهوم سبک زندگی.....
۳۰۰	۲. ارتباط سیره و سبک زندگی.....
۳۰۱	۳. پیروی از سیره.....
۳۰۲	۴. نقش سازنده الگوها در زندگی.....
۳۰۷	فصل دوم: ارتباط با خدا.....
۳۰۷	۱. پارسایی و بندگی.....
۳۰۸	۲. آداب نماز.....
۳۰۸	۳. حکمت نماز.....
۳۰۹	۴. کیفیت نماز.....
۳۱۰	۵. نماز اول وقت.....
۳۱۱	۶. سجده.....
۳۱۲	۷. نماز جماعت.....
۳۱۳	۸. چرایی وضو.....
۳۱۴	۹. روزه و رمضان.....
۳۱۶	۱۰. حکمت و آداب حج.....
۳۱۷	۱۱. انس با قرآن.....
۳۱۸	۱۲. تلاوت روزانه قرآن.....
۳۱۹	۱۳. جذبه نماز شب.....
۳۲۰	۱۴. جایگاه و اهمیت دعا.....
۳۲۰	۱۵. ملاک ارزش گذاری.....

۳۲۱	۱۶. در اندیشه فردا (مرگ و معاد).....
۳۲۲	۱۷. ترک گناه.....
۳۲۳	۱۸. صلوات.....
۳۲۴	۱۹. شکرگزاری.....
۳۲۵	۲۰. ذکرهای معتبر.....

فصل سوم: ارتباط با خود..... ۳۲۹

۳۲۹	۱. اهمیت هویت.....
۳۳۰	۲. تفکر و خردورزی.....
۳۳۱	۳. نشانه‌های خردورزی.....
۳۳۲	۴. توکل و اعتماد به خدای متعال.....
۳۳۳	۵. علم و فراگیری دانش.....
۳۳۴	۶. صبر و شکیبایی.....
۳۳۵	۷. اهمیت مشورت.....
۳۳۶	۸. ارزیابی و حسابگری خوش.....
۳۳۶	۹. دوری از رذایل و زستی‌ها.....
۳۳۷	۱۰. تلخی و خوشی‌های زندگی.....
۳۳۸	۱۱. ارزش کار و تلاش.....
۳۳۹	۱۲. الگوی صحیح مصرف.....
۳۴۰	۱۳. اهتمام به آراستگی.....
۳۴۱	۱۴. توجه به بهداشت و نظافت.....
۳۴۲	۱۵. بهره‌مندی از تقریحات سالم.....
۳۴۳	۱۶. سیر و سفر.....
۳۴۴	۱۷. خواب و تعبیر آن.....
۳۴۶	۱۸. مسکن مناسب.....
۳۴۶	۱۹. ساده‌زیستی.....
۳۴۷	۲۰. لباس و پوشش.....
۳۴۸	۲۱. خوردن و آشامیدن.....

فصل چهارم: ارتباط با خلق..... ۳۵۱

۳۵۱	۱. معاشرت کریمانه با دیگران.....
۳۵۳	۲. احسان و دستگیری.....
۳۵۵	۳. برترین‌ها و بدترین‌ها.....
۳۵۵	۴. رعایت حقوق مردم.....

۳۵۶	۵. شوخی و شادابی
۳۵۷	۶. عیادت بیمار
۳۵۸	۷. ارتباط با والدین
۳۵۹	۸. معیار انتخاب همسر
۳۵۹	۹. رفتار با همسر
۳۶۰	۱۰. با خاندان و خانواده
۳۶۱	۱۱. رفتار با فرزند
۳۶۲	۱۲. با مدیران
۳۶۲	۱۳. منشور زندگی جمعی

بخش ششم: منزلت زیارت؛ ویژگی‌ها و آداب زیارت امام رضا (ع)

(۳۶۵-۴۲۲)

۳۶۷	درآمد
۳۶۹	فصل اول: حکمت زیارت
۳۶۹	۱. مفهوم زیارت
۳۷۰	۲. ثمره معنوی زیارت
۳۷۱	۳. ارتباط زیارت با محبت و شیدایی
۳۷۲	۴. پیوند و وصل
۳۷۳	۵. اعلان نصر
۳۷۳	۶. تقرب به خدا
۳۷۴	۷. مغفرت‌خواهی و توبه
۳۷۷	فصل دوم: مشروعیت زیارت
۳۷۷	۱. زیارت در قرآن کریم
۳۷۸	۲. زیارت در روایت
۳۷۹	۳. زیارت در سیره اهل بیت (ع)
۳۸۰	۴. زیارت اهل سنت
۳۸۱	۵. چپستی تبرک
۳۸۳	۶. دلیل تبرک
۳۸۵	فصل سوم: فضیلت زیارت
۳۸۵	۱. از رضا تا آل محمد
۳۸۵	۲. برتری زیارت امام به زیارت کربلا

۳۸۶	۳. فضیلت زیارت امام رضا(ع) در نگاه پدر و فرزند
۳۸۸	۴. ثواب فراوان برای یک زیارت
۳۸۹	۵. دستگیری امام از زائر
۳۹۱	فصل چهارم: آداب زیارت
۳۹۱	۱. آداب زیارت
۳۹۳	۲. اذن ورود
۳۹۴	۳. بوسه بر ضریح و عتبة
۳۹۶	۴. سجده در برابر ضریح
۳۹۶	۵. خضوع و خشوع
۳۹۸	۶. زیارت برای بانوان
۳۹۹	فصل پنجم: عرفان زیارت
۳۹۹	۱. سلام بر امام
۴۰۰	۲. ارتباط با امام
۴۰۲	۳. زیارت همراه معرفت
۴۰۳	۴. میزان توجه
۴۰۴	۵. میثاق با امام
۴۰۴	۶. تحول روحی
۴۰۷	فصل ششم: آثار زیارت
۴۰۷	۱. استعانت از خدا
۴۰۸	۲. حاجت‌خواهی
۴۱۰	۳. استجاب دعا
۴۱۱	۴. عامل شفا
۴۱۲	۵. شفاخانه
۴۱۵	فصل هفتم: کانون زیارت
۴۱۵	۱. جایگاه مشهدالرضا(ع)
۴۱۶	۲. گزارش مورخان از بارگاه رضوی
۴۱۸	۳. تاریخچه ساخت حرم
۴۲۱	۴. موقوفات آستان